

Barnkonsekvensanalys

Kv. Sparrisen, Uppsala

2023-08-28

ETTELVA ARKITEKTER

Ett barnrättsperspektiv utgår från barnperspektivet - forskning, beprövad erfarenhet och praxis om vad barn behöver. Till det lägger man barnets perspektiv - barns egna upplevelser och åsikter. Det samlade resultatet blir ett barnrättsperspektiv. Denna riktlinje är ett verktyg för att säkerställa att de beslut som tas gällande utemiljön vid förskolor och grundskolor är barnrättsmedvetna. Källa: FN (2013). Bildkälla: Barnombudet i Uppsala län.

AFFÄRSOMRÅDE STADSBYGGNAD

ÅR 2022 - 2023

UPPDRAGSGIVARE BONA VA

Medverkande

HELENA HULTGREN
Planarkitekt FPR/MSA

LOUISE NAVERSTEN
Arkitekt SAR/MSA

HEDDA NILSSON
ORVISTE
Arkitekt SAR/MSA

Innehållsförteckning

00 Inledning	6
Syfte	6
Omfattning	6
Tidplan	6
Metod	6
01 Förutsättningar, inventering	7
Platsbeskrivning	7
Bilder från planområdet och omgivningar	12
Förslag på ny bebyggelse	16
02 Analys	18
Trafik	18
Angöring	18
Parkering	20
Säkra skolvägar	21
Trygghet och säkerhet	21
Friyta och gårdar	23
Genomförande	25
03 Rekommendationer	26

Genomförda utredningar och övriga underlag som legat till grund för BKA

Genomförda utredningar

- Dialog Östra Sala Backe, version 1.3, 2013-09-09 av White Arkitekter inför planarbetet med Östra Sala Backe etapp 2.
- Årsta torg, PM Trafik, Civit Consult AB 2016-04-15, reviderad 2017-11-28.
- Vind- och luftkvalitetsstudie för Östra Sala Backe och Årsta torg, Uppsala, Cowi 2015-05-25 kompletterad efter samråd med ett förtydligande "Vindberäkningar för det kommande Årsta torg".
- Bullerutredning för detaljplan Östra Sala Backe etapp 2b Årsta torg, Uppsala, ÅF Infrastructure 2016-01-12 kompletterad efter samråd med rapport 734622 – Brf Gurkan Årsta 8:1, Uppsala 2017-05-24 och rapport 734622 – Årsta 9:1, Uppsala 2017-05-24.
- Konstprogram för Årsta torg, med bilagor 2017-12-13.
- Inom detaljplanearbetet för ÖSB etapp 5, Kv Sparrisen och Årstaskolan har tagits fram:
 - Trafikutredning Östra Sala backe etapp 5, WSP 2022-05-11
 - Relevant material ur ÖP Uppsala
 - Relevant material ur Detaljplaneprogram Östra Sala Backe 2011-01-12
 - Antagandehandlingar för detaljplanen Östra Sala Backe, etapp 2a 2017-06-13.
 - Antagandehandlingar för detaljplanen Östra Sala Backe, etapp 2b, Årsta torg 2018-10-08.

Antagna planer

- Antagandehandlingar för detaljplanen Broccolin 2016-06-22
- Uppsalas busslinjenät, hämtat 22-09-05 från UL, <https://www.ul.se/sidfot/om-ul/aktuellt/nya-linjenatet/>
- Kommunens arbete med upprustning av Källparken hämtat 22-09-05 från <https://www.uppsala.se/kallparken>

Övrigt underlag

- Kommunens arbete med upprustning av Årstaparken, hämtat 22-09-05 från <https://bygg.uppsala.se/planerade-omraden/ostra-sala-backe/aktuellt/arstaparkens-vattenlek-oppnar/>
- FNs Barnkonvention
- Relevanta paragrafer ur Plan- och bygglagen SFS 2010:900
- Boverkets allmänna råd och vägledning: BFS 2015:1 FRI respektive "Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö"
- Äldre riktlinjer för utemiljö i förskola och grundskola i Uppsala kommun (2011)
- Manual för analys av Bostadskvalitet, Centrum för boendets arkitektur, 2022

00 Inledning

Syfte

FN:s barnkonvention blev en del av Svensk lag 2020. I samhällsplaneringen används barnkonsekvensanalyser för att säkerställa att barnets bästa utreds och tillvaratas. Uppsala kommun använder sig av Barnrättsperspektivet. Vilket betyder att både barnperspektivet - hur vuxna ser barnet och barnets perspektiv - barnets eget perspektiv måste hanteras i kommunens planer.

Nybyggnadsprojektet inom kvarteret Sparrisen syftar till att genom detaljplan utreda möjligheten för uppförandet av drygt 100 nya bostäder. Byggnaderna uppförs i form av fritt ställda lamellhus i övergången mellan planerad kvartersstruktur, Årsta torg och de två befintliga skivhusen i kvarteret Sparrisen. Projektet innebär rivning av två lägre byggnader för handel. I gengäld tillkommer lokaler för centrumverksamhet i delar av nybyggnadernas bottenvåningar. Inom planområdet finns även två förskolor.

Barnkonsekvensanalysen (BKA) ska utreda vilka konsekvenser som detaljplanen får för barn samt ge förslag på åtgärder som kan utveckla projektet i en positiv inriktning gällande de frågor som berör barn.

Omfattning

Området för projektet utgörs av del av fastigheten Årsta 28:2 som ägs av bostadsrättsföreningen Sparrisen. Markytan som ingår i projektet är ca 14 800 m² stort.

Barnkonsekvensanalysen omfattar en inventering av de värden, utmaningar, och behov som redan finns i planområdet. Därutöver en beskrivning av förändringen och hur det påverkar berörda barn och unga.

Tidplan

Barnkonsekvensanalysen har tagits fram parallellt med detaljplanen och kommer ingå som underlag för samråd. Nya aspekter för BKA har därmed tillkommit och komplettering har gjorts kontinuerligt.

Metod

Analysen har utgått från den befintliga situationen. Detta ställs i jämförelse med den påverkan och de konsekvenser som det planerade projektet har på miljön och för de barn och unga som vistas där. Relevanta delar av förtecknade dokument, sidan 7 har använts som underlag.

I beskrivningen av den befintliga situationen redovisas även väsentliga förändringar som kommer att genomföras i närmiljön enligt redan antagna planer. Under framtagandet av analysen har Uppsala kommuns riktlinjer för barnkonsekvensanalyser använts.

Arbetet indelas i tre delar

1. Kartläggning av förutsättningar: befintliga förhållanden, problem och möjligheter, antagna planer och redan genomförda utredningar som berör barn och unga.
2. Analys av hur förslaget påverkar befintliga förhållanden. Förbättringar, försämringar och motstående intressen belyses.
3. Rekommendationer och åtgärder: Förslag på hur informationen från barnkonsekvensanalysen kan arbetas in i förslaget samt frågor att arbeta vidare med i den fortsatta processen.

01 Förutsättningar, inventering

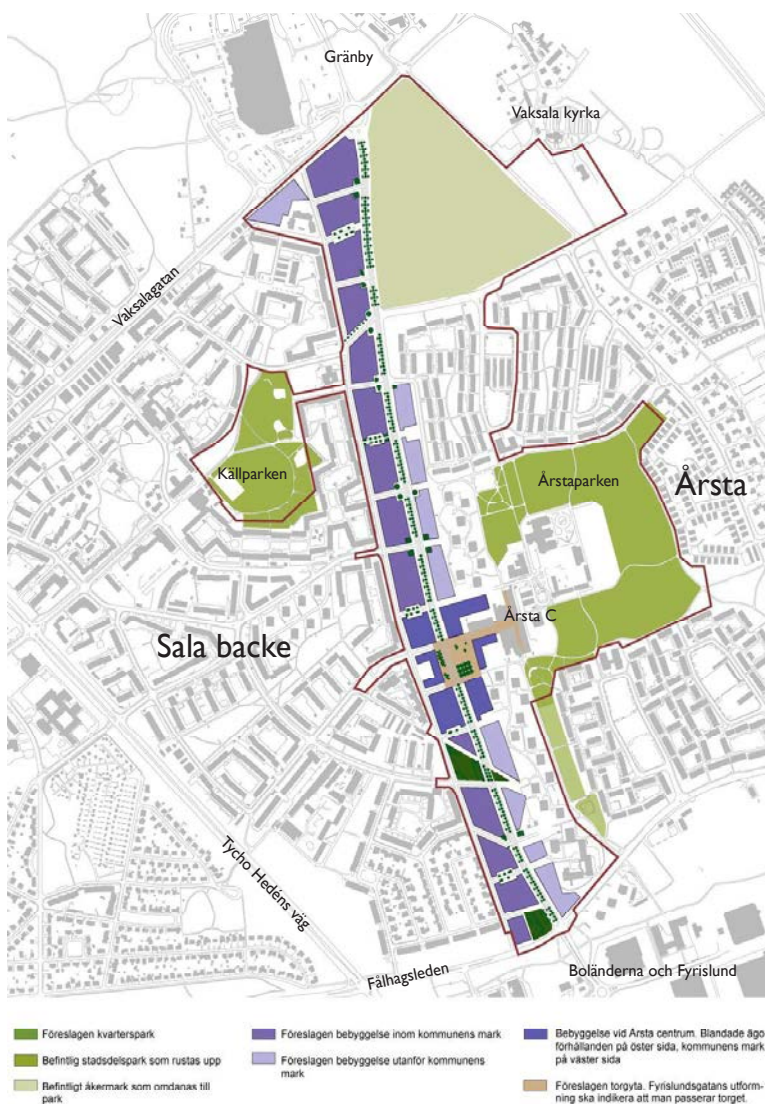
Platsbeskrivning

Östra Sala backe

Kvarteret Sparrisen ingår i planprogrammet Östra Sala backe. Uppsala kommuns vision är att skapa en sammanhållen kvartersstruktur av flervåningshus som binder samman Årsta centrum, med nya föreslagna kvarter längs Fyrislundsgatan på mark för en tidigare kraftledningsgata. På så sätt kan sammanhängande väst-östliga urbana stråk skapas mellan Uppsala centrum via den befintliga 50-talsbebyggelsen Sala Backe och Årsta centrum.

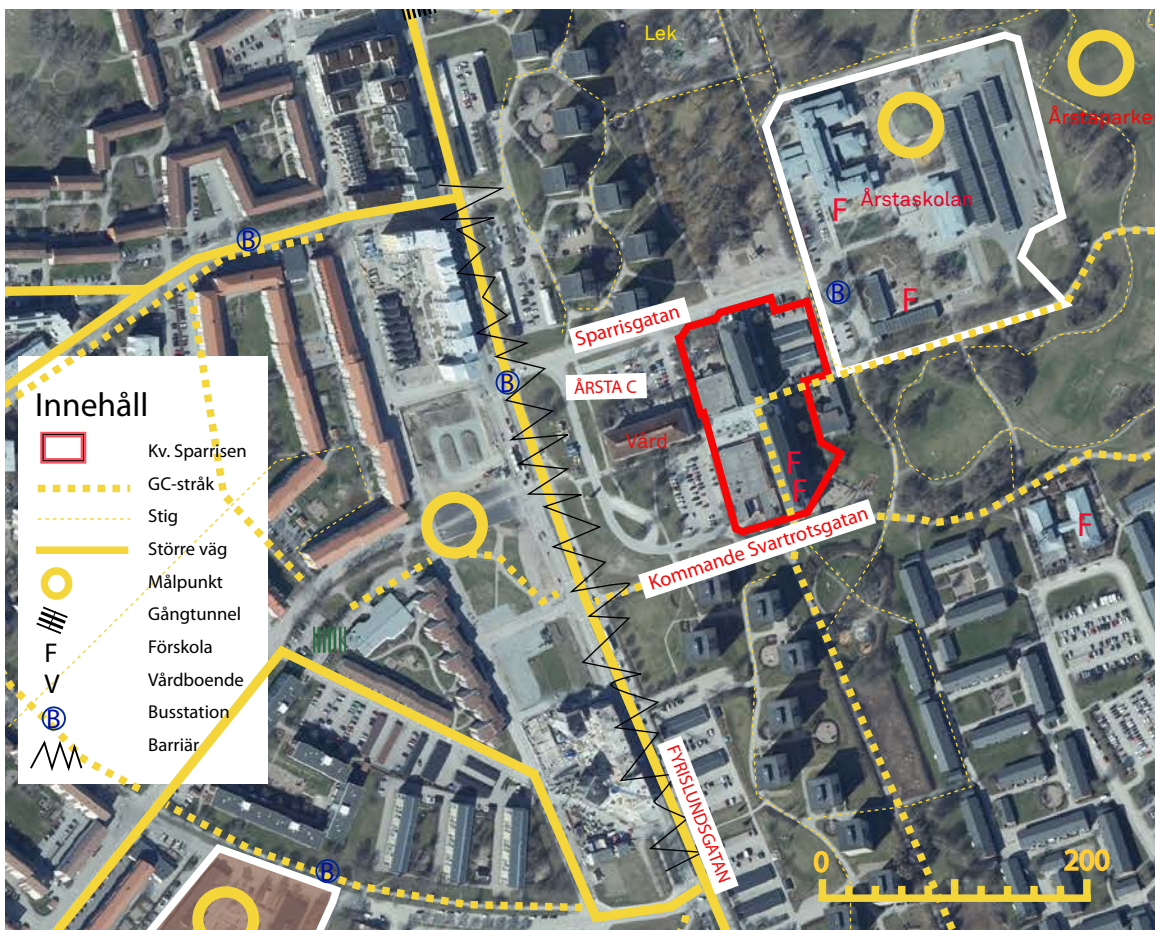
Planområdet

I nuläget omfattas planområdet för kvarteret Sparrisen av två långa skivhus i fem våningar som huvudsakligen rymmer bostäder och som har sina trapphus med entréer och loftgångar åt öster. I bottenvåningen finns ett flertal affärslokaler bland annat en frisersalong och ett apotek. Lokalerna har skyltfönster och entré ifrån det nord-sydliga stråket genom Årsta centrum, på husens västra sida. Väster om skivhusen finns två låga byggnader för butiker och andra verksamheter, varav ICA Årstahallen är den största. Byggnaderna är belägna norr och söder om en rektangulär plats, som idag utgör Årsta torg. Öster om det norra skivhuset finns låga garagelängor och parkeringsplatser för de boende. Från denna sida sker leverans och inlastning till de verksamheter som ligger i skivhusens bottenvåning.

Bilden är hämtad från Planprogram Östra Sala backe, Illustration White arkitekter

Ortofoto, Uppsala kommun. Planområdets gräns är markerad i rött.

Planområdet i sitt sammanhang

Förskoleverksamhet

Två förskolor för ca 50 + 45 barn har sina lokaler i det södra skivhusets bottenvåning. Den ena förskolan har entréer för lämning och hämtning både från husgaveln i söder, och från gång- och cykelstråket på husets centrumsida i väster. Den andra förskolan har entré endast från centrumsidan. Barnen har utrymme för en egen gård på östra sidan om huset, men vid besök på plats var den under omdaning och var obrukbar. Verksamheterna nyttjade i stället två inhägnade lekgårdar delvis på kommunal mark utanför fastigheten i kanten av Årsta park. Lekplatserna har bra ljusförhållanden men är små i förhållande till antalet barn. Maten lagas inte på förskolorna, utan kommer med dagliga leveranser.

Omgivningarna

Omgivningarna kring Årsta centrum och kvarteret Sparrisen präglas av den tidstypiska trafikseparerade planeringen

från 70-talet. Bebyggelsen samlar sig runt ett stort allmänt tillgängligt grönområde - Årstaparken. I anslutning till parken ligger Årstaskolan för elever från förskoleklass till årskurs fem. Den rymmer även särskola. På skolgården har ett flertal låga baracker ställts upp för att tillgodose skolans/förskolans behov av ytterligare lokaler. Det pågår ett separat planarbete för skolområdet.

Årsta park består av öppna gräsytor och kullar som växlas av med trädgångar och naturliga skogspartier. Kvarvarande träd från tidigare fruktodlingar är tillvaratagna i en del av parken som en äppellund. Breda remsor från det centrala parkområdet sträcker sig mellan bostadsområdena österut och söderut med anlagda gång- och cykelstråk. Parken är som helhet sliten och behöver rustas upp, vilket ingår i kommunens planer att göra, med en fortsatt inriktning som "aktivitetspark".

Bilden är hämtad från Detaljplan Östra Sala Backe etapp 2 - Årsta torg. Den planerade bebyggelsen kring torget illustreras i grått. Väster om Fyrislundsgatan syns den planerade nya kvartersstrukturen i svart, övriga svartfyllda husformer representerar den befintliga bebyggelsen. Illustration Juul Frost arkitekter.

Dialog-intervjuerna av fokusgrupperna (barn, unga, förskolepersonal) visade tydligt att Årstaparken är uppskattad och flitigt använd av alla, särskilt barn och ungdomar i Årsta.

Kommande bebyggelse

Inom och i anslutning till Årstaskolan pågår planer för utbyggnad av skol- och förskolelokaler samt en sporthall. De planerade förändringarna för kvarteret Sparrisen och Årstaskolan utreds parallellt i Östra Sala Backe, etapp 5. Bilden ovan visar kommande bebyggelse inom Östra Sala Backe etapp 2 Detaljplanen innehåller fyra kvarter med bostäder, kommersiell och offentlig service samt ett nytt torg.

Större vägar och kommunikation

Fyrislundsgatan är den viktigaste större gatan i närområdet. Den fungerar idag som genomfartsled och upplevs av de boende som en bullrande barriär man ogärna passerar. Hastigheten tenderar

att bli högre än det skyltade 50 km/h. En av de få befintliga tvärgatorna från Fyrislundsgatan delar sig i en nordlig och en sydlig slinga och ger tillfart till kvarteret från två håll. Den norra tillfartsgatan heter Sparrisgatan och den södra kommer få namnet Svartrotsgatan i samband med förändrad gatustruktur kring nya Årsta torg. Sparrisgatan slutar med vändplan för skolbuss och parkeringsytor för anställda och besökare framför Årstaskolan. Antagen plan för Årsta torg innebär att de flesta parkeringsplatser förläggs under mark och bebyggelse. Vändplanen närmast Fyrislundsgatan kommer att tas bort. Busshållplatser för tre olika busslinjer finns i Årsta centrum längs Fyrislundsgatan i båda riktningarna.

Målpunkter, mötesplatser, platser för aktiviteter

Hur barn rör sig i ett område beror dels på vilka vägar och stråk som finns tillgängliga, dels på var de platser befin-

ner sig som människorna söker sig till, de så kallade målpunkterna. En tredje faktor är de kvaliteter och egenskaper som stråken och vägarna har. Om målpunkterna är nödvändiga i människors vardag eller särskilt attraktiva drar de till sig fler gående och cyklister och blir oftare besökta.

Fritidsgårdar och bibliotek är platser som är öppna för alla utan att unga behöver lägga ut pengar. Där kan de stämma träff med vänner eller möta nya. Något bibliotek finns inte i Årsta. Närmsta fritidsgård, Brantingsgården, ligger i Sala Backe nära Brantingskolan och

vägg i vägg med Brantings bibliotek. I Årstaparken finns motionsspår, ett flertal fotbollsplaner, några lekparker, ett utegym och vintertid en pulkabacke. Från den centrala parken leder stråk mellan två bostadsområden till en 4H-gård i nordöstra Årsta. Vandrings-sugna kan ta sig under E4an och ut i landskapet.

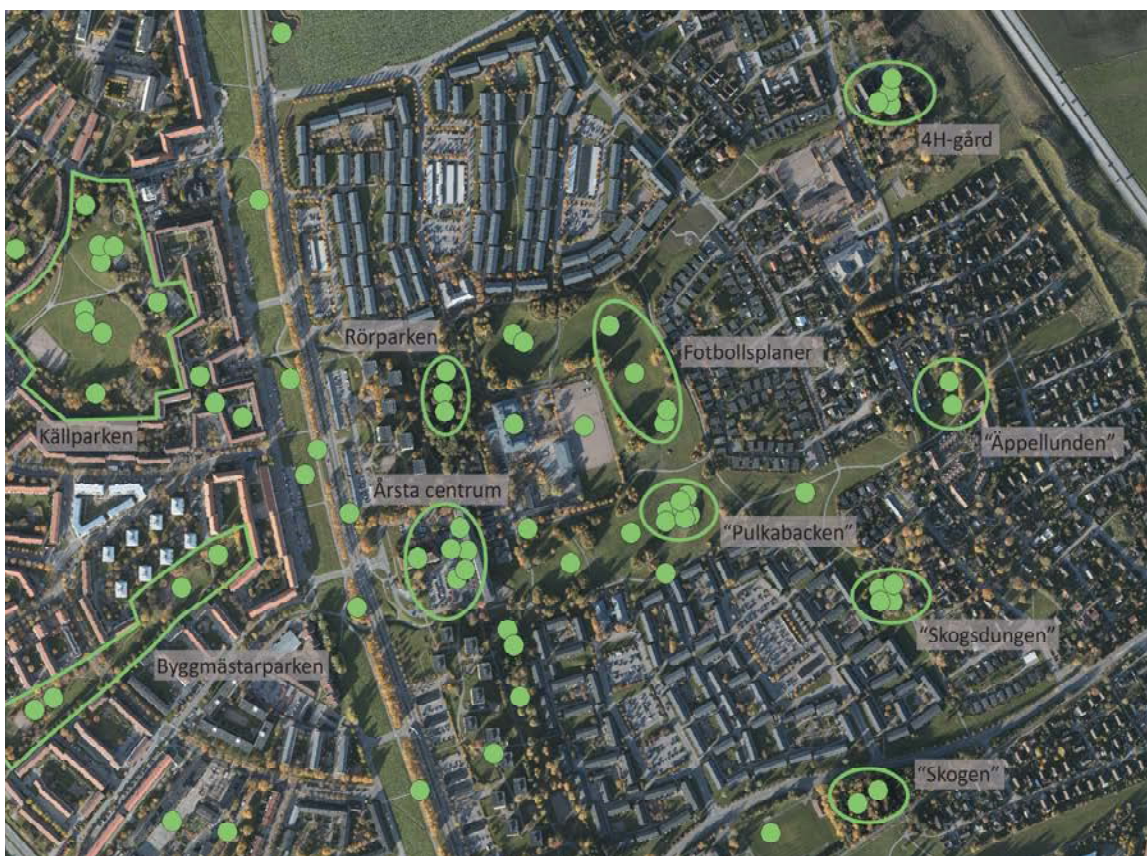
Mer lokala målpunkter är Årsta skola, vårdcentralen med BVC, tandläkare, ICA Årstahallen, övriga butiker och service i centrumbyggnaderna, Årsta kyrka samt de befintliga 7 förskolorna på Årsta-sidan om Fyrislundsgatan.

"Tonåringar har ingenstans att vara. De behöver platser att sitta, lite lä och regnskydd. Det hänger mycket 10-16-åringar bland förskolorna"

(kvinna, fokusgrupp förskolepedagoger)
Citerat ur Dialog Östra Sala Backe

Funktionell mötesplats saknas på Årsta torg. Den absolut största enskilda anledningen att besöka Årsta torg är för att handla i mataffären. Där kan man möta människor som också handlar mat. Torget är ingen plats till vilken man går för att träffa andra.

Citerat ur Dialog Östra Sala Backe

Bilden är hämtad från Dialog Östra Sala Backe, White (Beskuren)

De gröna prickarna representerar favoritplatser som framkommit ur fokusgruppintervjuer

Den antagna detaljplanen Östra Sala backe, etapp II - Årsta torg innebär att målpunkten Årsta torg med möjlighet för handel och annan verksamhet i markplanet kommer att förskjutas närmare Fyrislundsgatan. I planförslaget för kvarteret Sparrisen kommer de två låga byggnaderna för dagligvaror och övrig verksamhet ersättas av flervåningshus för bostäder. Planen medger i gengäld att lokaler i anslutning till offentliga stråk hyser handel och verksamheter i markplanet.

"Jag tycker generellt att arkitekturen kring Årsta centrum är tråkig. (...)
Det känns 70-tal."

(Kvinna, 26 år, Sala Backe)
Citerat ur Dialog Östra Sala Backe

Boende närmast vägen på Årsta sidan uppger att de störs mycket av trafikbullret från Fyrislundsgatan.

Medborgardialog

En medborgardialog för etapp 2 av utvecklingsprojekt Östra Sala backe genomfördes sensommaren 2013 av White arkitekter. Syftet med rapporten är att lyfta fram och tillvarata den lokalkunskap som finns i området samt att undersöka de behov som finns för utveckling av de befintliga stadsdelarna Sala backe och Årsta. Vidare är syftet att synliggöra medborgares förhoppningar och farhågor inför kommande utbyggnad av Östra Sala backe. Även i arbetet med kv Sparrisen, och i denna BKA har vi använt oss av information gällande främst favoritplatser samt mindre attraktiva platser som dialogen fångade upp.

Årsta centrum beskrivs både som en favoritplats och som en mindre attraktiv plats av många. Generellt uppges funktionerna i centrum som anledning till favoritplats framför torgets gestaltning

Citerat ur Dialog Östra Sala Backe

Bilden är hämtad från Dialog Östra Sala Backe, White (Beskuren)
De röda prickarna representerar mindre attraktiva platser som framkommit ur fokusgruppintervjuer

Bilder från planområdet och omgivningar

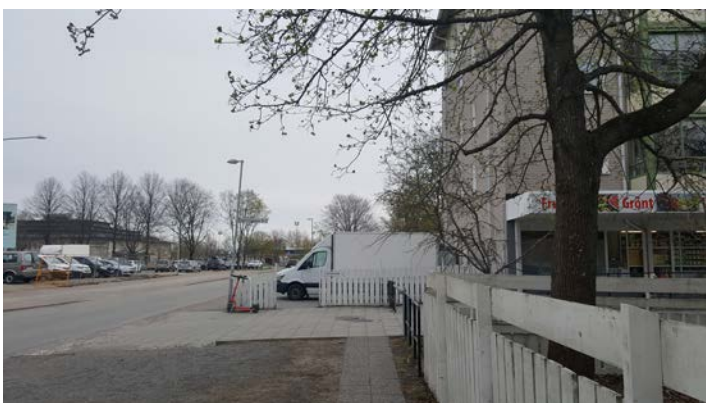
Från Fyrislundsgatan med vy mot vårdbyggnaden och del av området som ska bli det nya Årsta torg.

Befintliga Årsta torg med vy mot skivhusen. Till vänster en byggnad för ett tjänsteföretag.

Gångstråk från Årsta torg mot punkthuset som ligger norr om planområdet. Vårdcentralens parkering till vänster och tjänsteföretagets lokal till höger.

Planområdets norra gräns. Sparrisgatan med vy österut
Till vänster anas Årsta skola, höger norra skivhusets gavel

Gång- och cykelstråk nord-sydlig riktning. Norra skivhuset till vänster, lokal för tjänsteföretag till höger.

Gång- och cykelstråk från söder mot norr. Årstahallen till vänster.

Passagen från torget till Årsta park går tvärs mellan skivhusen med öppen vy in på bostadsgårdarna till flerbostadshusen

Huvudstråket mot Årsta park passerar Årsta kyrka.

Koppling mot Årsta torg från öster.

Södra skivhuset från gång- och cykelstråket med vy söderut. Den ena förskolans ingång för hämtning och lämning av barn.

Södra skivhusets gårdssida under omdaning. Årsta kyrka till vänster.

Två små förskolegårdar bakom södra skivhuset i kanten av Årsta park.

Det befintliga Årsta torg med vy västerut mot vårdbyggnaden. Den lägre byggnaden är en lokal för ett tjänsteföretag och ersätts av andra lokaler i planförslaget.

Verksamheter mot Årsta torg i det södra skivhuset.

Årsta skola med parkering.

I Årstaparken norr om skolområdet finns fotbollsplaner på gräs.

Förslag på ny bebyggelse

För Kv. Sparrisen finns ett bebyggelseförslag framtaget. Förslaget innebär att de två enplansbyggnaderna för dagligvaruhandel och annan verksamhet som finns på platsen idag ersätts med bostäder med lokaler i bottenvåningen. Sparrisgatan (i norr) slutar oförändrat vid Årstaskolans vändplan medan Svartrotsgatan (i söder) dras längre österut än tidigare och får en vändplan längst in vid det södra skivhuset. De inre delarna av området nås via gårdsgator med mycket sparsam biltrafik, huvudsakligen utryckning, leverans och service, och där gående och cyklister har företräde. Avsikten är att det väst-östliga stråket som passerar Årsta torg mot Årsta park i mitten av centrumområdet blir ett gång- och cykelstråk som ska hållas fritt från korsande motortrafik.

Gestaltning

Gestaltningen följer detaljplaneprogrammet för Östra Sala Backes riktlinjer där "bebyggelse, allmänna platser/funktioner och torg ges en tydlig stadsmässig karaktär" som kontrasterar mot bostadsgårdarnas lugn och grönska. Andra gestaltungsprinciper från programmet är att gårdsbjälklaget ska kunna planteras med buskar och träd. Byggnaderna ska tillåtas variera i skala, form och material men samtidigt kommunicerar i skala och materialval med angränsande bebyggelse. Visuellt långa, monotona och slutna fasader ska und-

vikas då de påverkar stadsbild och stadsliv negativt.

Förskoleverksamhet

De två förskolorna har enligt förslaget kvar sina lokaler där de är idag, i bottenvåningen av det södra skivhuset. De leveranser som sker dagligen till förskolorna kan få angöring på föreningens befintliga parkeringen öster om det norra skivhuset. Leverans ska också kunna ske från väster via gårdsgatan. Barnens tillgängliga lektytor utomhus är helt inom fastighetens gränser mellan flerbostadshuset och Årsta kyrka sedan en planerad tomtreglering med en bit av kommunens mark genomförts. Denna nya förskolegård blir större än de nuvarande lekområdena tillsammans. Ytan ökar från 830 kvm till ca 1490 kvm. Gården är tänkt att delas upp i två separata delar, en till varje förskola, men möjlighet för samnyttjande kvarstår. I nuläget finns inte något förslag på gestaltning av gårdarna.

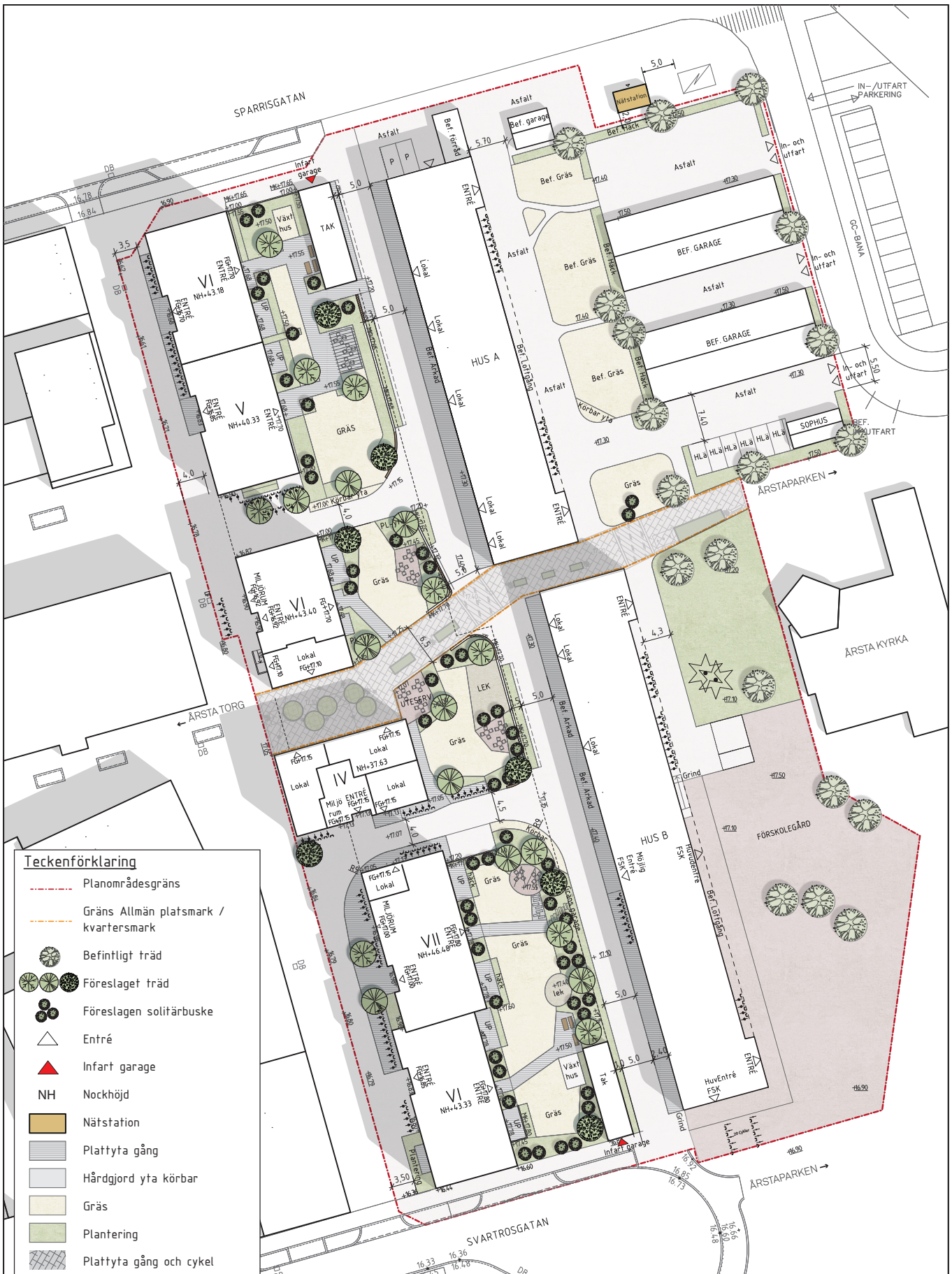
Planen är påbörjad före 2020 och utgår från äldre riktvärden för nybyggnad av förskolor (2011). Riktvärden för befintliga förskolor saknas helt i de tidigare riktlinjerna. För att leva upp till kommunens riktlinjer gällande utemiljö ska förskolegården uppfylla följande kriterier:

Förskola

- Minimikravet är 20 kvadratmeter per barn vid färdigställande av gården, förutsatt att närhet till lämplig park eller grönområde finns.
- En säker samlingsplats ska finnas i anslutning till entrén och en lämplig återsamlingsplats för utrymning vid brand ska finnas.

Bilden visar byggnadernas höjder. Bebyggelse vid Årsta torg till vänster, ny bebyggelse i mitten i kv. Sparrisen, befintligt skivhus och till höger befintlig kyrka.

Bilden visar föreslagen bebyggelse med antal våningar samt utformning av gårdar.

02 Analys

De barn som i första hand påverkas av förändringarna som nybyggnadsprojektet innebär är barnen som vistas dagligen i förskolorna samt de som redan bor i kvarteret Sparrisens befintliga flerbostadshus. De barn och unga som kommer att bo i de föreslagna bostadshusen påverkas av förslagets utformning för bostadsgårdar och gator. Även barn och unga från andra bostadsområden som passerar genom kvarteret Sparrisen eller har ärenden i området påverkas. I detta kapitel analyseras påverkan som projektet har på barnen utifrån olika aspekter.

Trafik

Inom planområdet kommer det finnas ett område som är kommunal mark, torgstråket. Detta är ett gång- och cykelstråk som förbinder nya Årsta torg med Årstaparken. (se kartan nedan) Övriga ytor som används av olika trafikslag ligger på kvartersmark.

Bild som visar föreslagen bebyggelse med torgstråket markerat i gult

Biltrafiken kommer till största del hålla sig utanför planområdet med undantag av angöring och leveranser. Gårdssgattans gaturum kommer att delas av gående och cyklister och sporadisk biltrafik i form av sophämtning och transport/angöring för rörelsehindrade.

I och med att biltrafik inte korsar områdets centrala delar kommer det finnas en fredad kärna där oskyddade trafikanter kan röra sig fritt. Det är en fördel för barn som då kan nå viktiga målpunkter på ett tryggt sätt. Men genom den föreslagna strukturen skapas också en otydlighet i var man vistas. Många av de ytor som upplevs som allmänna är i verkligheten kvartersmark. Det kan också bli otydligt var den "fredade zonen" slutar och var man kan möta bilar.

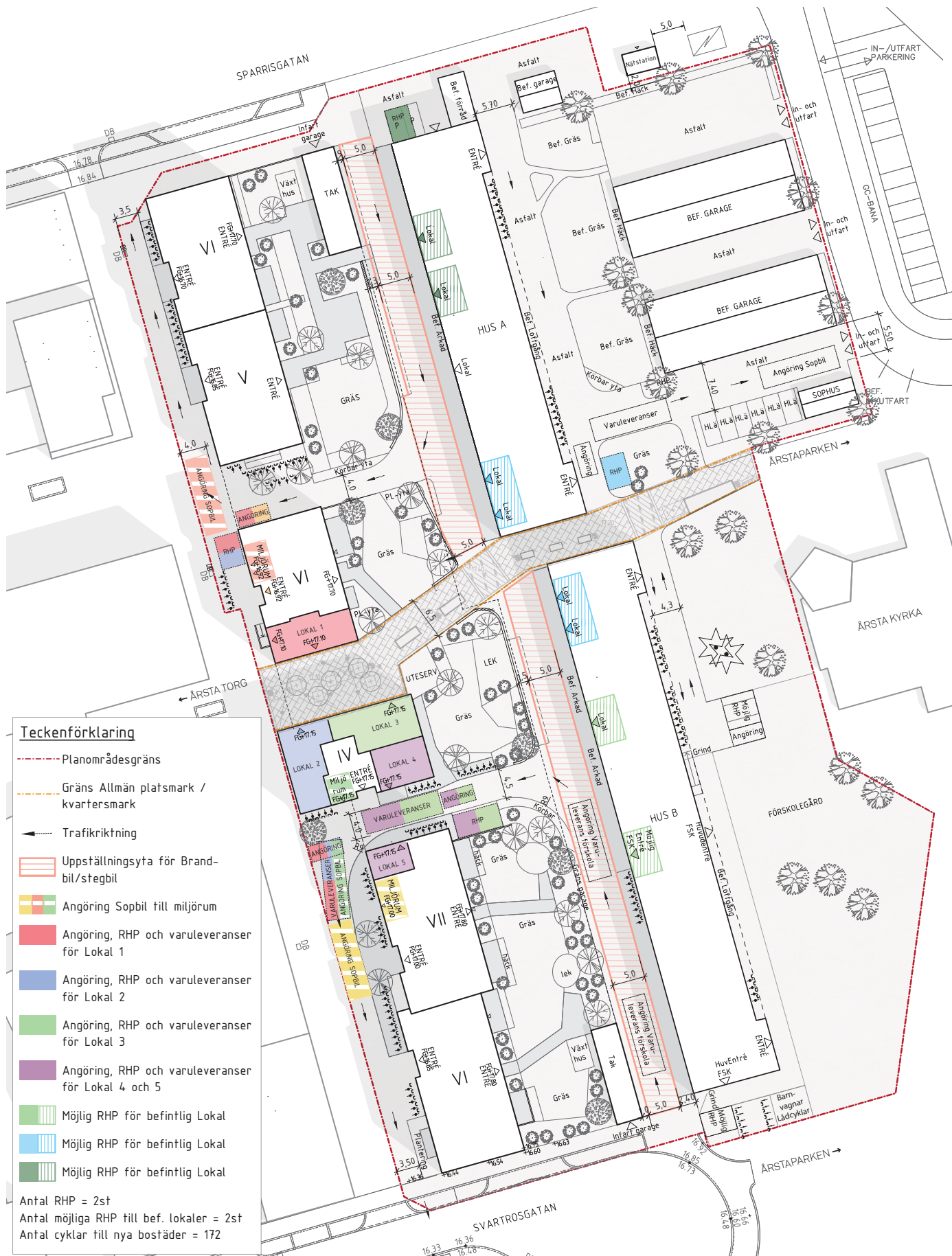
Förändringen i detaljplaneförslaget innebär tätare biltrafik på både Sparrisgatan och Svartrotsgatan. Men det innebär inte att privatbilismen genererar mer trafikrörelser vid entréerna inne i området då garaget mynnar direkt mot Sparrisgatan och Svartrotsgatan.

Genom gång och cykelvägnätet är det lätt att ta sig vidare ut mot Årstaparken både från bostäderna och förskolorna. Men för den som inte kan vägen kan det vara svårt att förstå att kopplingen mellan skivhusen leder vidare till Årstaparken.

Angöring

Angöring till bostäder, förskola och lokaler sker enligt kartan på nästa sida.

För boende i befintliga hus hämtas sopor i anslutning till parkeringen på baksidan på samma sätt som idag. Här stannar även leveranser till förskolorna. Förskolans huvudentréer ligger nu på östra och södra sidan av byggnaden. De minskar risken av konflikter mellan leveranser och hämtning/lämning av

Teckenförklaring

- Planområdesgräns
- Gräns Allmän platsmark / kvartersmark
- Trafikriktning
- Uppställningsyta för Brandbil/stegbil
- Angöring Sopbil till miljörum
- Angöring, RHP och varuleveranser för Lokal 1
- Angöring, RHP och varuleveranser för Lokal 2
- Angöring, RHP och varuleveranser för Lokal 3
- Angöring, RHP och varuleveranser för Lokal 4 och 5
- Möjlig RHP för befintlig Lokal
- Möjlig RHP för befintlig Lokal
- Möjlig RHP för befintlig Lokal

Antal RHP = 2st
 Antal möjliga RHP till bef. lokaler = 2st
 Antal cyklar till nya bostäder = 172

Karta som visar trafik och angöring

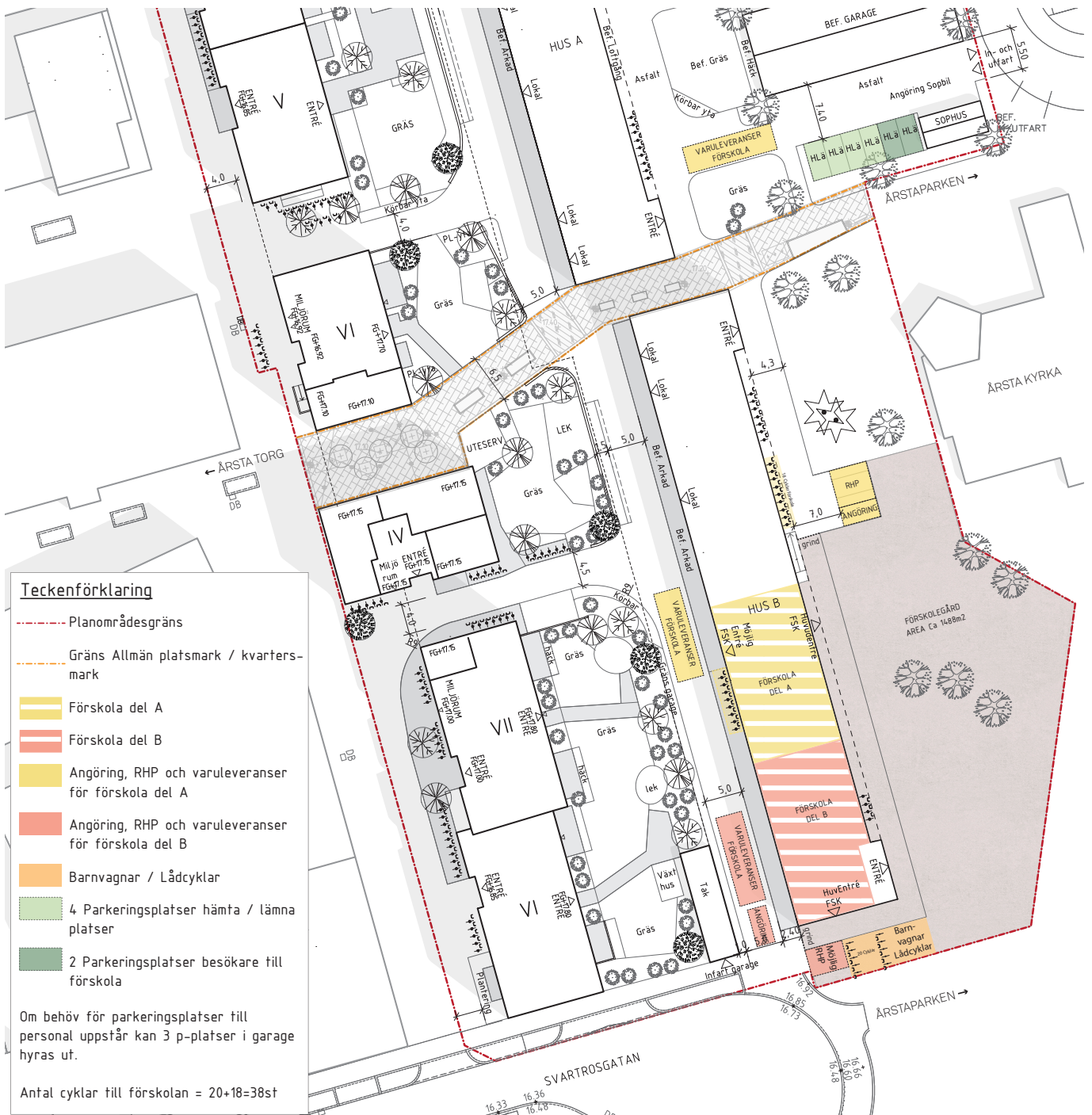
barn. Föräldrar med barn i bil angör på parkeringsplatser intill sophuset men rör sig därifrån på gång- och cykelvägar under trygga förhållanden utan biltrafik. Undantaget är handikapparkeringen och angöringen till förskolorna som kan ge upphov till trafik över gång- och cykelstråket.

För nya bostäder och lokalerna i bottenvåningen sker sophämtning, angöring och leveranser på gårdsgatorna väster om de nya husen.

Parkering

De nya bostäderna har cykelparkering på förgårdsmarken samt i cykelrum. Det finns även allmän cykelparkering i det centrala torgstråket.

Genom att mark framför förskoleentrén på södra skivhusets gavel omvandlas till kvartersmark för förskolegård blir det möjligt att skapa en välkomnande och funktionell entré. Detta är även en

möjlig plats för barnvagnar, cyklar och lådcyklar vilket kommer att underlätta vid hämtning och lämning.

De nya bostäderna har garage under byggnader och gårdar. Det är bra att parkeringen placeras under jord så att så markytan istället kan användas för bostadsgårdar. Garagelängorna som finns i östra delen av planområdet idag kommer att finnas kvar.

Säkra skolvägar

Hämtning och lämning föreslås ske via nya huvudentréerna till förskolorna i söder och öster. Överblickbarheten vid överlämnandet kommer att öka då nya gränder erbjuder siktlinjer och inte längre långa stängda väggytor längs stråket. Bostadsgårdens låga murar går att se över och grönskan vid kritiska punkter i korsningar går att se igenom.

För många av barnen i de två förskolorna inom kvarteret Sparrisen sker hämtning och lämning gående, i sittvagn, med cykel eller med cykelvagn. För dem som bor runt Årstaparken och rör sig genom parkområdet är gång- och cykelvägarna fram till förskolan oförändrade och helt separerade från motortrafik. Det ger goda förutsättningar för att barn kan ta sig till skolan på ett säkert sätt.

En konfliktpunkt där osäkra situationer kan uppstå är på västra sidan av det befintliga södra skivhuset. Där kan vid vissa tillfällen leveranser och angörande bilar befinna sig på gårdsgatan samtidigt som barn (som kommer norrifrån) tar sig till förskolan med ingång från södra gaveln. Det finns en möjlighet till en säkrare skolväg om de i stället går till förskolan via den östra sidan av skivhuset. Men det är svårt att i den fysiska utformningen göra åtgärder som åstadkommer detta. Det kan också ske genom information från förskolan.

Även på den östra sidan av skivhuset finns en risk för olyckor, även om den är mindre. Om någon använder handi-

kapparkeringen vid förskolan kan en konfliktsituation uppstå mellan bil och barn.

Bussåkande föräldrar med barn kommer att gå av och på vid hållplats Årsta torg och därifrån promenera genom centrum till förskolan. De behöver också vid någon av resorna korsa Fyrislundsgatan vid det signalreglerade övergångsstället, vilket inte innebär någon förändring från idag.

Bilande föräldrar till barn som går i förskolor inom kvarteret Sparrisen kommer att hänvisas till befintliga parkeringsplatser på norra skivhusets baksida. Sträckan att gå blir mellan 100 och 150 meter beroende på vilken förskola som är målet. Jämfört att parkera vid den tidigare parkeringsplatsen väster om ICA-hallen blir promenaden 5 - 90 meter kortare. Detta underlättar för bilburna familjer men kan också höja incitamentet att ta bilen till förskolan istället för att gå/cykla med sina barn.

Trygghet och säkerhet

Norra skivhusets gavel som vetter mot Sparrisgatan saknar fönster i bottenvåningen och gaturummet kantas av parkeringar, förråd och garage som skymmer sikten och kan upplevas otrygga att passera, särskilt kvällstid.

Idag är trafikmiljön rörig utanför Årsta skolan och öster om Sparrisens norra flerbostadshus. Cykelbanor saknas längs gatan det är oklart hur cyklister och gående bäst tar sig fram. Miljön är dåligt upplyst, entrén till skolans område upplevs inte tillräckligt uppglasad och inbjudande och gaturummen upp- tas av parkeringsytor och buskage som skymmer uppsikten över området.

Genom ett samlat grepp i väg- och parkeringsmiljön mellan kvarteret Sparrisen och Årstaskolan, tydligare anvisningar var och hur man korsar gatorna till fots och med cykel, samt utbyggda cykelvägar blir förändringarna som före-

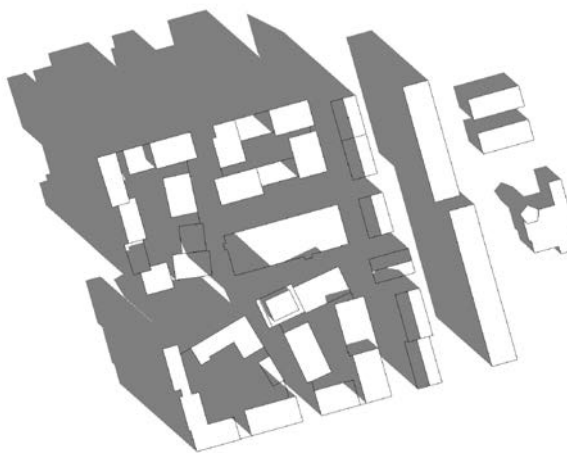
slås med Detaljplanen Östra Sala backe etapp 5 (Kvarteret Sparrisen och Årsta-skolan) en förbättring. Den föreslagna sporthallen ger ett "ansikte" med entré mot platsen som skapar trygghet även kvällstid, förutsatt att god belysning tillkommer som ger en behaglig stämning över platsen.

Gaturummet på västra sidan av de befintliga skivhusen kommer att upplevas rymligare eftersom avgränsning mot trädgårdar är betydligt lägre än byggnaden som ersätts. I förslaget gestaltas bostadsgårdarna med låga murar och grönska mot gatan. Detta bidrar positivt till den upplevda tryggheten på gatan eftersom sikten in mot gårdarna bevaras samtidigt som gården avgränsas. Det är viktigt att det finns en tydlig gräns mel-

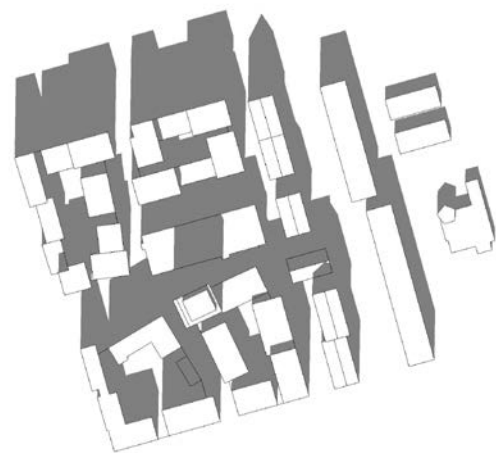
lan gård och gata och att barnen känner igen sig och ser vilket hus som är sitt. Den nya miljön är mer igenkännbar än miljön den ersätter. Det har att göra med den varierade skalan, inslag av grönska och genomarbetade gaturum.

Det finns risk att garagedfarterna till det nya garaget kan upplevas som otrygga. Det kan bildas prång och mörka hörnor.

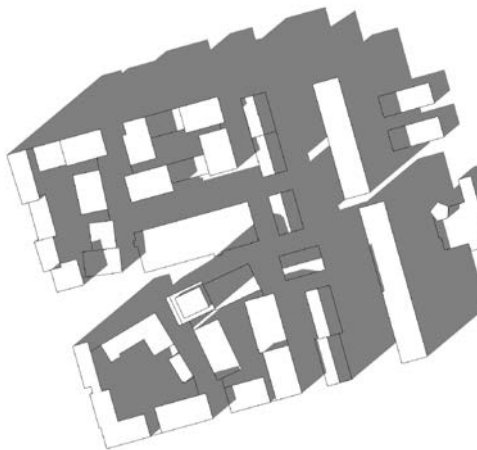
Det kan uppstå problem med sikten vid den trånga passagen mellan skivhusen. Cyklister kan komma med höga hastigheter från de korsande stråken i nord-sydlig riktning.

20 MARS KL 09:00

20 MARS KL 12:00

20 MARS KL 15:00

20 MARS KL 18:00

Solstudie för kvarteret Sparrisen och den nya bebyggelsen vid Årsta torg

Friyta och gårdar

Den faktiska friytan inom allmänt tillgängliga platser i kvarteret Sparrisen minskas till förmån för privata gårdar för de nya bostäderna. Det samlande torget i området kommer att flyttas längre västerut, utanför Sparrisens planområde. På det viset försvinner markyta att uppehålla sig på, sitta ner och träffa andra människor. Däremot blir kvartersstrukturen mer genomsläpplig i och med införandet av tvärgränder som därmed tillför friytor.

Förtätningen inom planområdet innebär ett större tryck på Årstaparken när betydligt fler människor vill använda och vistas där. Möjlighet att ta sig till grönområden med både naturlig miljö och specifikt inriktade platser för lek eller sportutövning som Årstaparken erbjuder, är oförändrat goda. Förskolornas gårdsyta gränsar direkt mot parken i söder och mot en bostadsgård för boende i skivhusen i norr.

Nuvarande förskolegårdar som delvis ligger på kommunal mark har tillsammans en friyta på 830 kvm. Detaljplaneförslaget avsätter en total friyta för förskolorna på 1490 kvm. Det blir en klar förbättring för barnen, men kommunens mål för gårdsyta/barn uppnås inte. För att uppnå större gårdar görs en tomtreglering så att en bit av den kommunala marken blir en del av bostadsfastigheten. Med förändringen kommer förskolegårdarna ligga i direkt anslutning till förskolans lokaler vilket innebär en stor förbättring för verksamheterna. Norr om förskolegårdarna, i anslutning till den öst-västliga passagen, kommer ytor fortsatt att finnas för bostadsgård för de boende i skivhusen.

Marken som avsätts till förskolegård är så gott som plan. Det finns några uppväxta träd, främst i kantzoner mot angränsande fastigheter, två högväxta cypresser som kan utgöra rumsskapande stomme till olika indelningar. Gården

Vy mot de nya bostäderna från nordöst

kompletteras med fördel med avskär-
made och skuggade sittplatser för mål-
tider eller kreativa projekt för barnen ut-
omhus. Att barnen har möjlighet att söka
sig till skugga soliga dagar är viktigt.

Det saknas iordningställda gårdsytor för
de boende i befintliga skivhus. Här skul-
le det vara bra att skapa både sittplatser
och ytor för lek. När förskolegårdens yta
i förslaget blir större minskar bostads-
gården vilket ökar behovet av att de ytor
som finns, används effektivt. Det offent-
liga stråket mellan centrum och park
är inte avskilt från flerbostadshusen
gårdsutrymmen. Det försvårar för de bo-
ende att engagera sig i och ta platsen i
anspråk. De kan också skapa osäkerhet
om vägen till parken för besökare.

Bostadsgårdarna vid de nya husen bi-
drar med lektytor nära hemmet för de
mindre barnen som inte rör sig så långt.
Om gårdarna är avgränsade mot gatan
är detta trygga ytor. Gårdarna föreslås
gröna, med platser för lek och umgänge
vilket är positivt. Dock tenderar de att bli
skuggiga under eftermiddagar och kväl-
lar. Konflikter om gårdsytor kan uppstå

mellan nya och befintliga boende om inte
gårdsytor tillskapas för dem som redan
bor i området. Antal kvadratmeter gård/lä-
genhet är riklig, men gårdarna är små till
ytan, vilket gör att det är svårt att få plats
med olika funktioner på varje gård.

Kopplingar och tillgänglighet till attraktiva
målpunkter anses med förslaget oföränd-
rat goda då ytorna kommer att vara plana
och lätta att röra sig på för rörelsehindra-
de. I projektet bör orienterbarheten längs
det öst-västliga stråket arbetas med mer
då det i dialogen framkommit att det kan
vara svårt för besökare utifrån att hitta
parken. Det är viktigt för att det ska upp-
levas som en trevlig mötesplats för alla
åldrar då det kommer bli större tryck på
parken när området förtätas med mer bo-
städer.

Grönska i närheten av bostaden fungerar
som platser för socialt umgänge, fantasi-
lek och utforskande och är oerhört viktig
för de mindre barnen. Med gott om vegeta-
tion i en rymlig och varierad miljö uppstår
det en dynamik som gör att leken lätt kan
växla mellan mer fartfyllda och mer lugna
sekvenser och platsbundna lekar.

Vy mot de nya bostäderna från sydväst

Genomförande

Under den tid som bygget pågår kommer vardagen för barn och unga att påverkas negativt. För vuxna kan byggtiden verka kort, men för barn kan det vara större delen av uppväxten. Osäkerhet hos barn kan öka om barnet inte känner igen sig eller tappar orienteringen pga. de förändringar som bygget orsakar. Tillgängligheten till markområdet begränsas. De vanliga vägarna till och från målpunkter kan vara avskärmade och anvisningar om andra vägar kan innebära omvägar. Det finns risk att tillfälliga gångvägar har sämre standard vilket kan medföra snubbelrisk eller dålig belysning kvällstid.

Byggtrafik till och från byggarbetsplatsen kan bli intensiv med tillkommande buller och avgaser. Trafiken kan bidra till att skapa en otrygg, oförutsägbar trafikmiljö.

Den närliggande livsmedelsaffären kommer att stängas då lokalerna ska rivras och det kan dröja flera år innan de nya lokalerna står färdiga för inflyttning. Det kan innebära att vardagen för familjer blir svårare när de får resa längre för att handla. Även för äldre barn och unga inskränkts friheten och möjligheten att göra ärenden för egen del. Lokalerna i skivhusens bottenvåningar kommer också få sämre läge under byggtiden. Färre människor kommer röra sig förbi deras verksamheter.

Positiva effekter under genomförandetiden kan vara att barnen får tillfälle att studera spännande händelser och maskiner. Det händer något annorlunda som stimulerar nyfikenheten och fantasin. Barnen kan med rätt ledning av vuxna få tillfällen att lära sig hur byggande av nya hus går till.

Viktigt under byggtiden är att byggarbetsplatsen är väl upplyst för att miljön inte ska upplevas otrygg. Det är även viktigt att orienterbarheten i området är bra, att barn och unga på ett tydlig och säkert sätt vet hur de ska röra sig i området, att det inte lämnas hål i staket och inhägnader som barn kan få för sig att krypa in genom och att den temporära miljön görs trevlig. Genomförandefrågor som avgränsningar och tidsplanering behöver studeras noggrant för att störa barnen och verksamheten så lite som möjligt.

Genomförande kommer framför allt röra ytan väster om skivhusen. Därför kommer bostadgården för befintliga bostäder och förskolans gård vara skyddad. Däremot kommer gång och cykelvägar ledas om och det kan bli längre att ta sig till förskolan och parken.

En kommunikationsplan bör tas fram för byggtiden så att skyltning, kommunikation med närboende och förskolor samt info om trafikomläggningar kan ske på ett tydligt sätt.

Förslag på hur man på ett lekfullt sätt kan inhägna en byggarbetsplats med gluggar där det går att se på bygget.

03 Rekommendationer

Avslutningsvis föreslås hur informationen från analysen kan arbetas in i planförslaget eller tas vidare i kommande processer för utformning av allmän platsmark och kvarterersmark. Rekommendationerna delas in i detaljplan, gata/park, förskola och BRF.

1. Gata/Park: Denna korsningspunkt bör studeras då sikten för dem som rör sig i gränden mellan skivhusen är dold. Cyklister kan komma med hög hastighet och många barn kommer troligtvis röra sig här på väg till förskolorna. Om förskolegården i framtiden utökas norr om det öst-västliga stråket bör stråket utformas med en trafiksäker övergång mellan gårdarnas olika delar.

2. Gata/Park: Den öst-västliga passagen mellan kvarteret Sparriséns skivhus skapar osäkerhet med sin ottydlighet kring vad som är allmän plats och privat mark. Det framgår inte att vägen leder till Årstaparken. Tydliggör att detta är huvudstråket mot parken genom att arbeta med beläggning, belysning, plantering ect. Tydliggör även skillnaden mellan allmän plats och privat mark. Kanke kan en konstnärlig utsmyckning tydliggöra kopplingen till parken.

3. Förskola: Förskolegårdarnas utformning redovisas inte i förslaget. Gårdarna bör kompletteras med avskärmade och skuggade sittplatser för måltider eller kreativa projekt. Gårdarna bör utformas för olika typer av funktioner. (fysisk aktivitet, lärande, fri lek och återhämtning.) Viktigt också att ytorna är tillgängliga för rörelsehindrade barn. Utformningen ska följa kommunens riktlinjekrav för förskolegårdar: <https://kartportal.uppsala.se/portal/apps/storymaps/collections/f549ce825f0c4e1296a87d-1993b22a7c>.

4. BRF: Området vid norra skivhusets gavel upplevs otryggt med skymd sikt, särskilt kvällstid, på grund av det utskjutande skjuvet. Belysning och en mer trivsamt möblering skulle kunna öka tryggheten.

5. Detaljplan: Trafikmiljön är rörig utanför Årstaskolan och öster om Sparriséns norra flerbostadshus. Parkeringsytorna dominerar och det är oklart hur cyklister och gående ska röra sig. Detta kan eventuellt hanteras i angränsande detaljplan för Årstaskolan. Mötet med parkeringslängorna och ytor som

ingår i denna plan bör dock studeras vidare. 6. BRF: För barnen som bor i husen vore det bra om en gård kunde utformas med ytor för lek och samvaro. Grönytor vid det norra skivhuset behöver tillsammans med den lilla ytan söder om det öst-västliga stråket fylla behovet av utemiljö för boende i båda skivhusen.

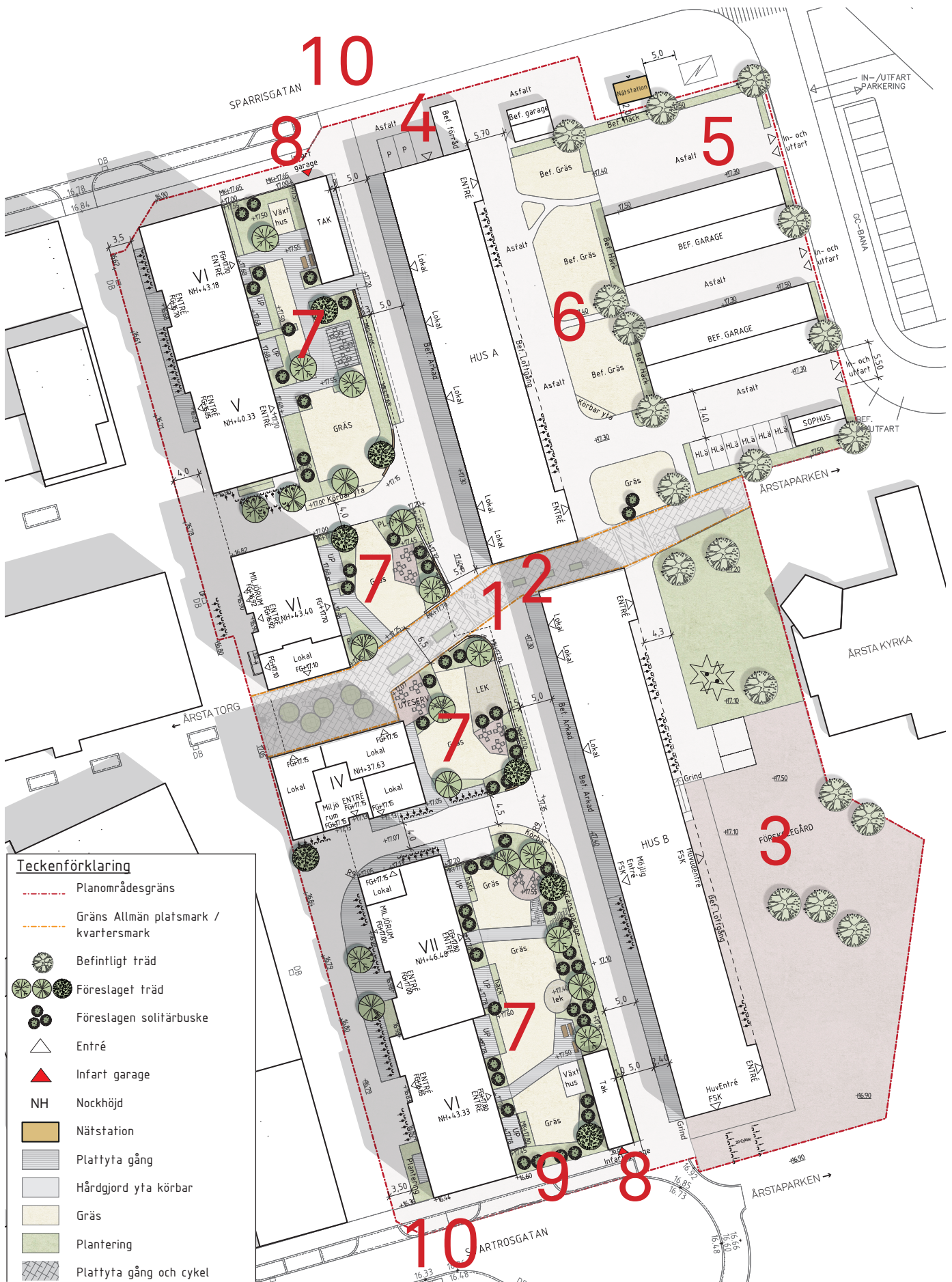
7. Detaljplan: Alla bostadsgårdar bör utformas gröna och med lekytor för barn i olika åldrar. Detaljplanen kan med fördel ha en bestämmelse om jorddjup och andel genomsläpplig yta för att säkerställa växtlighet. Den östra sidan får mest sol och kan behöva något typ av solskydd. För att föräldrar ska våga släppa ut sina yngre barn på gården bör samtliga gårdar ha tydliga gränser mot gata. Förslagets gestaltning med låga murar eller häckar mot gata är viktigt att hålla fast i fram till genomförande, eventuellt i ett gestaltungsprogram. Se även kommunens vägledning för bostadsgårdar: <https://kartportal.uppsala.se/portal/apps/storymaps/collections/a07fe17fa57a47f7a9bd-d8a5444c3793>.

8. BRF: Gestalta garageöppningar med genomtänkt belysning för att de inte ska upplevas otrygga. Gärna flera ljuskällor i olika höjder som belyser människor som rör sig i området på ett sympatiskt sätt.

9. BRF: Svartrotsgatan kommer trafikeras mer än idag, men häckar eller annan låg avgränsning kan rama in förgårdsmarken och hindra små barn från att rusa ut på Svartrotsgatans vändplan.

10. Gata/Park: Trottoarerna längs Sparrisgatan och Svartrotsgatan bör vara tillgängliga för alla och utformas med detta i åtanke.

En kommunikationsplan bör tas fram för att samordna insatser under byggtiden så att tidplaner, avstängda områden, temporära skolvägar osv blir tydliga. En handlingsplan bör tas fram för hur lokalerna i bottenvåningarna ska fungera under byggtiden. Under byggtiden bör åtgärder göras för att ge det inhängade området en omsorgsfull gestaltning och möjlighet till lärande genom exempelvis fönster i avskärmningarna eller konstnärlig utsmyckning. Belysning bör studeras så att platsen upplevs trygg utan att belysningen blir störande för kringboende.

Teckenförklaring

- Planområdesgräns
- Gräns Allmän platsmark / kvartersmark
- Befintligt träd
- Föreslaget träd
- Föreslagen solitärbuske
- Entré
- Infart garage
- NH Nockhöjd
- Nätstation
- Plattyta gång
- Hårdgjord yta körbar
- Gräs
- Plantering
- Plattyta gång och cykel

Utmärkta område som behöver beaktas utifrån barnens perspektiv.

